

ELIN STAMPE

Ögonblicksbilder

En konstnärlig undersökning av den koreografiska relationen
mellan kropp och objekt

KANDIDATUPPSATS KONSTFACK TEXTIL 2017

HANDLEDARE PIA SANDSTRÖM

TEXTHANDLEDARE MICHELL GÖRANSSON

ABSTRACT

Ögonblicksbilder - A discussion about the interactive and choreographic relation between body and spatial object.

The eye, an organ with many sections, has a significant role in today's society. We can choose what is received (news, surroundings, people) and what we turn a blind eye to. The gaze is somewhat physical and the sections within the eye define the space around us. Body and space are in constant relation to one another, choreographed by each other. Together they create a common sphere.

INNEHÅLL

Inledning	4
Där jag uppfattar bilden	5
- Koreografi efter instruktioner	5
- Materialitet	6
- Ögat 1.0	12
Vad händer i sfären?	16
- Navigering	16
- Improviserad rörelse	17
- Ögat 2.0	20
Skingrat ljus, flyktig blick	23
- Koreografi som dans	23
- Relationell rörelse	26
- Ögat 3.0	29
Referenser	33

INLEDNING

Mitt arbete är en undersökning av koreografi och den interaktiva relationen mellan kropp och rum. Vad innebär det att koreografera? Påverkas kroppen av rummet eller rummet av kroppen? Jag intresserar mig för kroppen i förhållande till rummet där *rörelse* spelar en central roll. Jag vill i mitt arbete hitta vägar att utnyttja rörelse, genom att arbeta med materiella motsättningar. Målet är att skapa en installation som är föränderlig och uppmanar till interagerande rörelser. En rumslig dramaturgi för det pågående rummet där det i mötet med människor uppstår en ny koreografi.

Uppsatsen

Texten låter jag, precis som min gestaltning, bli en undersökning i koreografi. Genom att dela upp stycken, växla mellan kortare och längre partier och blanda citat med tankar, i olika intensitet, bildas en rytm i texten. De olika rubrikerna syftar till de tre sektioner gestaltningen består av. I texten har jag valt att förhålla mig till fyra olika sätt att prata om koreografi. Koreografi efter instruktioner, improvisation, koreografi som dans samt koreografi efter rummet. Texten fungerar som ett utvidgande av ämnet.

Relationen till ögat

Mina ögon koreograferas efter omvärlden. Ögats sektioner hjälper till att berätta om rummet, det jag ser är vad min kropp sedan förhåller sig till fysiskt. Det sägs att vi lever i en ”blickens tidsålder”, där bilder på en skärm dagligen sysselsätter vår blick och blir del av en koreografisk rytm, där både ögon och fingrar scrollar sig igenom olika typer av bildmaterial. Blicken blir på så sätt fysisk, den har lärt sig känna ett materials taktilitet utan att behöva vidröra det. Genom att studera ögat tar jag mig an det textila materialet i gestaltningen.

Där jag uppfattar bilden

I den innersta punkten där ljuset vänder och slungas tillbaka
(Slangbella)

Horisontlinjen. I ögonhöjd. Alltid långt borta.

Koreografi efter instruktioner

Organiserade rörelser

Blinka.
Blinka Blinka
Blinka Blinka
Blinka Blinka
Blinka Blinka
Blinka Blinka
Blinka Blinka
Blinka

The appearance of choreography signals a reaction to movement that seems to have been known in advance. Yet nothing here is known in advance. What moves is a feeling more than a direction. The feeling can be harnessed into a repetition – a choreography of sorts. (Manning 2014:14)

Fortsätt till sida 9

Materialitet

Jag går igång på textila strukturer
Djupbildningar, lager på lager av material
Precis som rum, är det jag skapar inte tvådimensionellt
En vilja att utforska nya textila och skulpturala tekniker
Vars utformning skapas tillsammans med rummet

”Jag vill ha möjlighet att bestämma över hela processen själv.”– Aurora Passero
(Astrup Fearnley Museet: Intervju med Aurora Passero)

Material kan uppfattas som bilder
Omvärldens materialitet hintar om hur jag fysiskt förhåller mig till den
Jag kastar mig inte gärna raklång på stengolvet
Att stå på händer i sängen är i sin tur svårt

Från handling till tanke
Vi lär med handen
Handen minns - sade Aristoteles
(Filosofiska rummet: Att tänka med kroppen)

Jag tänker på hur varje rörelse i processen syns i slutresultatet
Handen utformar sin egen koreografi

The "transparency" of the artwork comes about from the fact that the gestures forming and informing it are freely chosen or invented, and are part of its subject. (Bourriaud 2002:41)

Metallen är förföriskt blank
Den har en naturlig tyngd
En solid, helgjuten form

Metallrören möts i varsin ände vilket skapar en rörelse som får formen att ledigt snurra runt, runt.
Det leder mig in på hur Giovanni Carandente uttrycker sig om Alexander Calder:

Som den första använde han platta, oansenliga former – med en lätthet som tycktes få dessa former att andas – i skulpturer som utforskar känslotillstånd, om det nu är riktigt att rörelsen uttrycker liv medan däremot stillaståndet är en metafor för döden. (Calder 1996:7)

Textilen utgör en motpol till metallen
Jag intresserar mig för - motsättningar -

Materialen tar upp space efter olika förutsättningar

Tyngdlagen får textilen att *kollapsa*

Hur påverkas den av vinddraget?

Plisseringen har en egen rytm

Veck på veck efter varandra

Vecken bildar en ny sorts struktur - ett inneboende tomrum

Jag känner det med fingrarna

Det plastiga nätet representerar min samtid

Silikon är en geléliknande massa

Som våta ögon

Det fungerar som utfyllnad av den plisserade formen

I mellanrummen letar sig ögat igenom

Öppna strukturer, g l e s skog

I gränslandet – mellan styrka och sårbarhet

Tid och
en upprepad rörelse
bildar en koreografisk rytm

Om jag ger instruktioner - blir verket då fulländat?

”Open works, in so far as they are in movement, are characterized by the invitation to make the work together with the author.” (Bishop 2006:37)

I *Dance Constructions* omvandlar Simone Forti vardagsspråk och rörelser till bestämda instruktioner. Hon skapar här objekt för att generera olika typer av rörelse. I verket *Slant Board* lyder instruktionerna: Stanna på rampen i tio minuter och gå fram och tillbaka och upp och ner. Attityden ska vara lugn och ostressad. (Breitweiser 2014)

Övning 21

Varje gång du möter en människas eller ett djurs blick:
Le – blunda – hosta – hoppa – öppna ögonen – tackla läget.

Gör det.
(Lilja 2012:27)

Rutin. Igen – igen – igen – igen – igen – igen – igen – igen – igen – igen

En tränad kropp bemästrar tekniska konster
Övning ger färdighet

VIKTIGT! Läs noga igenom manualen innan du fortsätter läsningen.

Att koreografera är att förflytta

Att dekonstruera innebär att ta isär

Strimlade bitar pusslas ihop, till ett collage av nya bilder

Användandet av collage-teknik är i Japan ett vanligt sätt att skapa djup i bilden. I rum kan det översättas till tvådimensionella skärmar som placeras efter varandra, där avståndet mellan skärmarna mäts genom tiden, vilket ger en fjärde dimension. (Fridh 2001:43)

En man stammar bakom mig

Ljud som upprepas

Om och om igen i korta sekvenser

Stötande men ändå melodiskt

One could look at Dance Constructions as problematizing everyday or, as you call them, pedestrian movements. If you take something out of an everyday context and isolate it, then it becomes something else.

(Simone Forti citerad av Breitweiser 2014:26)

Med händerna omfamnar jag materialet
Inuti ligger en tråd som blivit inkapslad
Den ser ut att flyta och jag tänker på hur det är att befinna sig under vatten
Det känns precis sådär, stilla
Vattnet som kapslar in kroppen
Stänger ute och skyddar den mot omvärlden

Men en färg då?
Jag måste ju använda mig av färg. Eller?

Färgen jag lägger i silikonet känns inte naturlig, snarare påtvingad
Den tar över materialet och smutsar ner
Gör det matt och kompakt
När jag håller det ofärgade silikonet mot ljuset blänker det i guld
Det är den enda färgsättning jag behöver

Ögat 1.0

Jag tittar på ögat

Det har en rund form i vitt som ser oval ut under det skyddande ögonlocket

Ögongloben har en geléliknande karaktär

Med volym som en uppblåst ballong

Ögats sektioner hjälper till att berätta om rummet

Synintrycken transporteras som tidslinjer

mellan yttre och inre

Likt en bländares rörlighet filtreras ljuset

genom en nattsvalt pupill

I skärningspunkten vänds bilden

och slungas tillbaka

Hur många gånger har jag inte sett mig själv i ögonen?

"All form is a face looking at me." (Serge Daney citerad av Bourriaud 2002:24)

Det naturliga morgonljuset är behagligt

Det gör mig lugn

Pupillen
drar ihop sig
till en minimal
prick

Blått ljus
Blå ögon
Grumliga som havet
Djup, botten
Jag kan drunkna i dina ögon, i din blick

Tårarna
som
ett
rinnande
vattenfall.....

”Seeing comes before words. The child looks and recognizes before it can speak.” (Berger 2008:7)

Ögonblick som passerar

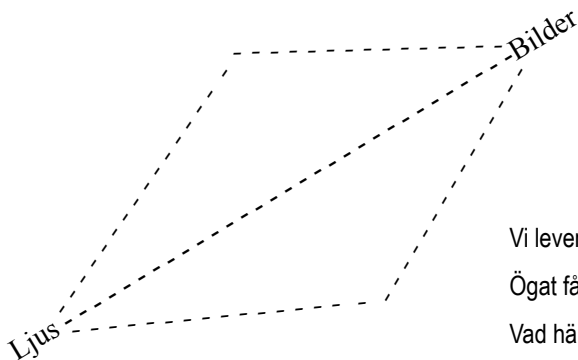
Parförhållanden

Två par ögon korsar varandra över bordet
Din blick letar sig undvikande någon annanstans
Ser vi på varandra nu går allt förlorat
Då vet jag att det är slut

Browsing through a text that for me is unknown. Ser inte det jag läser då mitt huvud och koncentration är någon annanstans. Det är lätt som att jag skumläser men jag kan inte säga något om vad jag läser.

I offentliga rum ser vi inte någon i ögonen
I sökandet efter den andres blick är vi sårbara
Självoxponering = självutlämning
Jag fortsätter att se mig förstrött omkring

Camera Obscura

Vi lever i ögats tidsålder.
Ögat får jobba medan resten av kroppen är i vila.
Vad händer med handen?
(Filosofiska rummet: Handen och tanken)

Belysa – Reflektera

där hon är

*sotsvart öga, genomskinlig grön
blå under tjärmens strjärnblänkyta
(Eriksson 1993:7)*

Vad händer i sfären?

Kinesthetic awareness

Vid kroppsligt medvetande

Navigering

The concept of preacceleration is a way of thinking the incipiency of movement, the way in which movement is always on the verge of expression. Bodies invent motion incessantly, creating habits to satisfy the carrying out of these inventions. These habits tell us how to keep our balance as we take one step after another, how to reach the floor with our toes as we crawl out of bed in the morning, how we find the bathroom at night without running into the walls. (Manning 2014:14)

Kompass

Från norr till söder

----- Siktlinje

Byt vinkel, byt perspektiv

Synvinkel: en utvald riktning

Fågelperspektiv

Centralperspektiv

Grodperspektiv

På tal om det västerländska centralperspektivet:

Själva konstruktionen är knuten till synprocessen och påminner om sättet att avbilda världen med en kamera där personen liksom ögat är fixerad vid en punkt; betraktaren står i centralperspektivet utanför det illustrerade rummet och tittar endast med ett öga. (Fridh 2001:43)

En bild säger mer än tusen ord

En klyscha?

No other kind of relic or text from the past can offer such a direct testimony about the world which surrounded other people at other times. In this respect images are more precise and richer than literature. (Berger 2008:10)

Improviserad rörelse

R a n d o m n e s s

What makes it improvisation is that it's happening in the moment, but of course there is a background to it. You know you're working within a particular realm. (Breitweiser 2014:34)

Den japanska modeskaparen Issey Miyake har utvecklat en typ av improvisatorisk metod i sin designprocess, som han kallar för *Garment Pleating*, där klädesplagget först tillverkas och sedan plisseras i ett helt stycke. Resultatet påverkas av plaggets position vid plisseringen. (Issey Miyake: The Concepts)

Improvisation sker i görandet

Mina händer improviserar efter de givna förutsättningarna

Insektsnätet påminner om ögats lins

En tunn hinna som skyddar det inre från det yttre

Jag testar att göra ett veck i materialet, det stannar kvar som ett minne

What moves a body, returns as the movement of thought. (Manning 2009)

Sabine Breitweiser diskuterar med Simone Forti om det verkligen finns något som ”True improvisation” eller om tidigare rumsliga och kulturella erfarenheter påverkar våra rörelser, det vi tror är improvisation (Breitweiser 2014). Upprepar vi bara stereotyper?

In flux – i konstant förändring

”Det är i förhållandet till andra människor som man skapar sin identitet, inte som enskild individ med vissa givna egenskaper.” (Fridh 2001:33)

”Concepts must be experienced. They are lived.” (Manning 2009)
Precis som:
”Kroppen formas av och i världen.” (Johannisson 1997:9)

Spontana möten sker inte längre

Vilken typ av koreografi som är accepterad beror på platsen vi befinner oss på.
Förhållanden.

All rörelse är möjligtvis koreografi om vi väljer att se det på det viset. Vi gör alla rörelser utifrån ett visst mönster som i det fallet är en koreografi. Som vi betar oss i den här lokalen är en typ av socialkoreografi som är konstruerad på vissa sätt och har vissa normbilder och förståelse. Om vi dansar utav lust till musik på diskotek är det också väldigt disciplinerat och koreograferat. (Filosofiska rummet: Att tänka med kroppen)

V a r a k t i g h e t

Jag känner sådana likheter med Calder:

Liksom Matisse och Klee skapade Calder en konst som inte oroar eller skrämmer: en lycklig konst fylld av lugn enkelhet, en konst genomsyrad av en tillförsikt som kommer sig av den renhet med vilken den speglar sig i fantasins ogrumlade källa. Men man kan också tillägga att Calder gav sina skulpturer fysisk rörelse och på så sätt mångdubblade deras uppenbarelseformer, att han uppfattar sina verk som något som existerar i tiden och att han utsätter dem för slumpens spel och för flyktiga balansförhållanden, att han placerar dem i bestämda miljöer på ett sätt som möjliggör ett flöde av bilder som ständigt bildar nya, oväntade kombinationer, och detta oavsett om de befinner sig inomhus eller utomhus. (Calder 1996:19)

Rörelse = liv

Men också ett inre mörker

Rastlöst spring i benen, en virvlande oro i magen

En känsla av att vilja fly

Men det finns ingenstans att ta vägen

I naturen blåser cykliska vindar

Varför pratar vi alltid om *vädret*?

Väder och koreografi

Väder *som* koreografi

Väder *är* koreografi

Vädret koreograferar mitt liv

Regnet som jag hukar mig bort ifrån, vinden som får mig att gripa tag om mig själv, kylan som koreograferar mig in i en huttrande omfamning och solen som tycks sträcka ut mina lemmar, tills jag blir så lång och ståtlig att jag nästan går av.

Ögat 2.0

Ögats lins - både konvex och konkav

Glasklar i hur den samlar och sprider ljuset

”Glaskroppen består till 99 % av vatten.” (Nationalencyklopedin: Öga)

Jag läser på om linsen. ”Den bryter ljuset på väg in i ögat samt anpassar brytkraften för seende på olika avstånd.” (Sankt Eriks Ögonsjukhus: Ögats delar)

Hur långt ser ett öga? Kan jag med ögat penetrera material? Se igenom materia?

Ögats materialitet är slemmig och känns obehagligt att ta på

Irisen omger och bildar pupillen och ger ögat dess färg

En cirkelform runt en annan cirkelform

Iris = regnbågshinnan

Regnbågen är som plisserade veck

Dubbel rain bow - dubbel plissering - dubbel brytning

Inblick ----- Utblick

Den idealiserade bilden
Är ofta felaktig
I konsten att balansera blicken
och min egen tillvaro
Tappar jag fotfästet och faller

Tomhet
Sociala mellanrum
Det eviga nuet

”Den gamla världens kropp är släkt med kosmos. Den nya världens kropp är autonom, men ensam.”
(Johannisson 1997:9)

Tystnad när vi pratar, luft mellan orden
Det som figurerar där emellan, i springorna, i hålrummen
Vad sker i tystnaden?

Pauser

Pauser som ger liv åt orden
Utan mellanrum, ingen mening

Fortsätt till sida 28

Att befinna sig i läckaget och inte i det faktiska
Mellanrummen skapar också de en form

I boken ”Japanska rum” citerar Kristina Fridh taoismens äldsta källa *Tao te ching*:
”Endast i tomrummet är rörelse tänkbar.” (Fridh 2001:69)

Klot - helklot
Halvklot
Sfären är klotets yta
Man kan beskriva en sfär

som en cirkel i tre dimensioner
(Matteboken: Klot och sfärer)

Skingat ljus, flyktig blick

Movement is one with the world, not body/world, but body-worlding. We move not to populate space, not to extend it or to embody it, but to create it. (Manning 2009:13)

Växlingen mellan aktiv och passiv

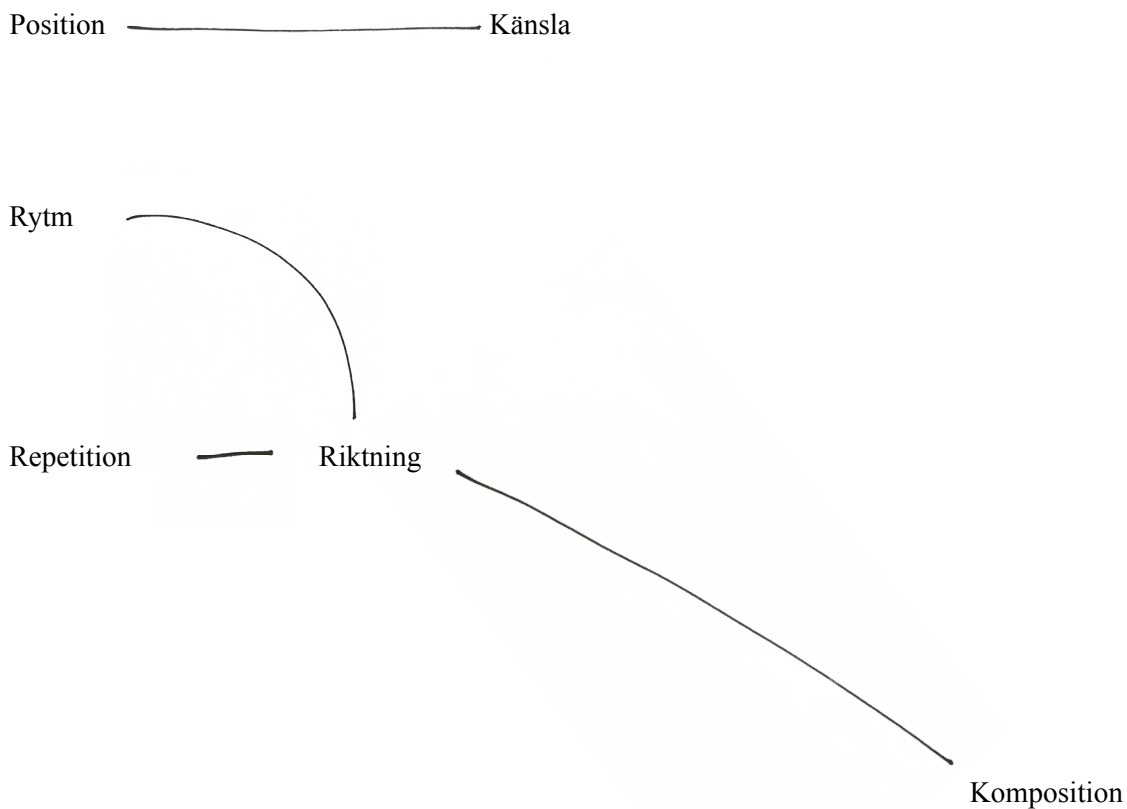
Koreografi som dans

Dans kan få vara abstrakt. Det är det som är spännande med dans. Det finns en potentialitet i dans, den har möjlighet att kommunicera det som vi inte nödvändigtvis har kunskap om sedan tidigare. (Intervju: Daae 2017)

Koreografi betyder konsten att skapa dans (Nationalencyklopedin: Koreografi).

Dans i sin tur definieras som rörelser till rytm och melodi, och följer en speciell koordinerad form.

(Nationalencyklopedin: Dans)

Koreografi för mig behöver inte handla om dans

Koreografi som strukturen som man lägger på dansen för att ge dansen mening. Jag ville försöka separera dans och koreografi som koncept, för oftast slår man ihop dem. Dansen är ingenting om den inte struktureras så att den kan förstås eller läsas, det är koreografins uppgift att appliceras på innehållet. Kan vi se koreografi som ren struktur och dans som rent innehåll? Innehåll behöver struktur och struktur behöver innehåll, men vad behöver de av varandra? Det som dans behöver av koreografi är en tidsmässig och rumslig struktur, men måste den strukturen vara koreografi?

(Intervju: Daae 2017)

Jag agerar på impuls till rytmiska ljud
Den inneboende taktkänslan infinner sig
Min kropp fylls av musiken

Jag läser koreografen Efva Liljas tankar om dans.

Att arbeta med dans är för henne en språklig research. Rörelser har en språklig identitet, gester, olika sätt att gå på. I dansen är hon fri. Fri att göra precis som hon vill med sin kropp. (Lilja 2003)

Kroppsspråk kan vara mer komplext än ord

One could easily assume that the substance of choreographic thought resided exclusively in the body. But is it possible for choreography to generate autonomous expressions of its principles, a choreographic object, without the body?

(William Forsythe citerad av Caprioli 2008)

Koreografiska objekt

Är det möjligt?

Avsluta din läsning på sida 30

Relationell rörelse

Kroppen är det som saknas för att rummet ska bli helt. Inom japansk rumsuppfattning tolkas rum som en subjektiv upplevelse, en fysisk erfarenhet och en föränderlig process, det vill säga som något icke-fysiskt i en människas medvetande (Fridh 2001). Jag tänker mycket på tingens relation till varandra. Att vara jag, att vara människa, innebär att vara i ständig relation till det runt omkring mig. Rum finns till för att befolkas, men konstruerade rum är inte samma sak som naturliga rum. Eller? I vardagens rörelser är jag i konstant relation till miljön runt omkring mig. Jag lever i en rumsligt pågående koreografi.

Övergångar

Från punkt A till punkt B

Jag går över ett randat övergångsställe

Är övergångar randiga?

I rusningstrafiken på morgonen, på väg till skolan. Jag blipper kortet i spärrarna, väntar några sekunder och skyndar sedan snabbt igenom. *Spärrarna är ju bara öppna en stund.* I rulltrappan ner ställer jag mig på höger sida, det kan ju finnas de som har mer bråttom än jag och vill komma förbi i vänsterfilen. På perrongen ställer jag mig strategiskt nära de vita markeringarna. *Måste få sittplats.* När tåget rullar in anpassar jag min placering efter dörrarnas position, men jag ställer mig lite till höger så att de som ska gå av kommer ut.

Space and body are in continuous shifting dialogue. (Manning 2009:18)

Lika lätt som vardagsrytmen flyter på kan den också avstanna och bli hackig, i osynk. Röd gubbe visas precis när jag ska gå över vägen och min kropp stelnar snabbt till, bromsas in och jag tvingas vänta på bilarna som kör förbi.

An art taking as its theoretical horizon the realm of human interactions and its social context, rather than the assertion of an independent and private symbolic space. (Bourriaud 2002:14)

Mellan subjekt och objekt

Ögat fyller i det som fattas objektet

Umberto Boccioni talar om ”Relative movement” och ”Absolute movement”. I det första exemplet existerar form innan materia, alltså rummet existerar utan relation till kroppen. I andra exemplet bildar rum och kropp en gemensam sfär, en gemensam kropp. Både rum och kropp anses vara levande. (Manning 2009:15)

Jag tror på rum och kropp i gemensam existens
(Co-existence)

Som det kvarvarande från ett performance
Lämnar kroppen efter sig minnen i rummet
Som också det satt sin prägel på kroppen

Det MONUMENTALA i relation till det normala

Balansförhållanden

Rum -----

----- Tomrum

Calders skulpturer samverkar dessutom intimt med sin miljö och det som händer runtomkring dem. Som rumsliga skulpturer upprättar de tillfälliga och föränderliga relationer till det tomrum som de har placerats i. (Calder 1996:18)

I ”Japanska rum” diskuteras tid och rum vara ”förenade i en evigt pulserande cirkelrörelse”, där rummet och tiden följer en och samma rörelse. MA, som på engelska bland annat betyder space, pause, time, opening, är utrymmet mellan ting. Lika så intervallet mellan två händelser, rytm eller timing. (Fridh 2001)

Avståndet mellan ting bestämmer rytmen i rummet. ”Thus, ’time’ is expressed in Japanese as ’space in flow’, making time a dimension of space.” (Nitschke citerad av Fridh 2001)

Geometrisk rymd

Rörelserymd

Alla objekt i rummet har en inbördes relation

Ögat 3.0

Vakande och bejakande

Senhinna (sklera)

Låter som lera, kanske bildar den en vägg

Ett skal

En form över en annan

Lager på lager

L u f t h å l

Urgröpta, emotionella rum

I tunnelbanan finns det hål för ventilationen

Ögonlocket påminner om en rullgardin
Eller en persienn med paneler som kapslar in ögat
Fransarna växer ut ur huden
Lite som uppfläkta sladdar
Skyddande

Kontaktsladd
Krullig, snurrad snodd
Elastisk och flexibel
Ögat är också det flexibelt och rörligt

Barnet springer över nattens alla fält, förenar sig med djuren; vars ögonlock fälls som kronblad, veka, sidenlena. (Eriksson 1993:57)

Tröttöga

Socialt brus
 Undanvind
Flackande blick
 Jag kisar
Blicken känns elastisk

Närvaro
Frånvaro

Sinnesfrånvaro i en närvarande kropp

Referenser

Litteratur:

- Berger, John 2008. *Ways of seeing*. London: Penguin
- Blaisse, Petra 2007. *Inside Outside*. Rotterdam: NAI Publishers
- Bishop, Claire 2006. *Participation*. London: Whitechapel Gallery
- Bognar, Botond 2005. *Kengo Kuma Selected Works*. New York: Princeton Architectural Press.
- Bourriaud, Nicolas 2002. *Relational Aesthetics*. Dijon: Presses du réel
- Breitweiser, Sabine 2014. *Simone Forti Thinking with the body*. Salzburg: Museum der Moderne
- Calder, Alexander m.fl. 1996. "Alexander Calder av Giovanni Carandente". *Alexander Calder 1889-1978*. Stockholm: Moderna museet.
- Caprioli, Christina 2008. *Koreografier*. Stockholm: Raster
- Carlsson, Lena m.fl. 2013. *Uppmärksamhetens former – Elva performativa essäer*. Stockholm: Stockholms Dramatiska Högskola
- Eriksson, Helena 1993. *Spott ur en änglamun*. Emmaboda: Albert Bonniers Förlag
- Fridh, Kristina 2001. *Japanska rum*. Göteborg: Reproservice, Chalmers Tekniska Högskola
- Hausswolff, Annika von 2013. *It all ends with a new beginning*. Aarhus: Aarhus kunstmuseum
- Johannisson, Karin 1997. *Kroppens tunna skal*. Stockholm: Norstedt
- Lilja, Efva 2000. *Danskonst i språkets utmarker*. Stockholm: ELD
- Lilja, Efva 2003. *Words on Dance*. Stockholm: ELD
- Lilja, Efva 2012. *100 övningar för en koreograf och andra överlevare*. Borås: Ellerströms
- Manning, Erin 2009. *Relationships: movement, art, philosophy*. Cambridge, Mass: MIT Press

Intervju:

Personlig intervju med koreograf och dansare Ludvig Daae: Om rörelse och koreografi

Astrup Fearnley Museet: Intervju med Aurora Passero från utställningen "NN-A NN-A NN-A"
<https://vimeo.com/119425301>

Podcast:

Filosofiska rummet: Att tänka med kroppen med koreograf Björn Säfsten

Sveriges Radio P1

2013-02-24

Filosofiska rummet: Handen och tanken

Sveriges Radio P1

2016-12-25

Elektroniska källor:

Blouin Art Info: The Transmuting Sculptures of Alyson Shotz

http://www.alysonshotz.com/files/Shotz2017_ARTINFO.pdf

Kontrollerad 2017-03-13

Issey Miyake: The Concepts and Work of Issey Miyake

<http://mds.isseymiyake.com/im/en/work/>

Kontrollerad 2017-03-01

Matteboken: Klot och sfärer

<http://www.matteboken.se/lektioner/skolar-9/geometri/klot-och-sfarer>

Kontrollerad 2017-03-13

Moderna Museet: 50 år sedan Rörelse i konsten

<http://www.modernamuseet.se/stockholm/sv/2011/06/14/50-ar-sedan-rorelse-i-konsten/>

Kontrollerad 2017-02-14

Nationalencyklopedin: Dans

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/dans>

Kontrollerad 2017-03-23

Nationalencyklopedin: Koreografi

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/koreografi>

Kontrollerad 2017-02-14

Nationalencyklopedin: Öga

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/oga>

Kontrollerad 2017-03-13

Sankt Eriks Ögonsjukhus: Ögats delar

<http://www.sankterik.se/sv/sjukdomar-och-besvar/om-ogat/ogats-uppbyggnad/>

Kontrollerad 2017-02-14

William Forsythe: Choreographic Objects

<http://www.williamforsythe.de/essay.html>

Kontrollerad 2017-02-14

